

AVRUPA BİRLİĞİ BAKIMINDAN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DENİZ HUKUKU SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ ETKİLERİ

LEGAL EFFECTS OF UNITED NATIONS CONVENTION ON LAW OF THE SEA WITH REGARD TO EUROPEAN UNION

Ike GÖÇMEN* & Emriye Özlem EKER**

[doi:https://doi.org/10.21492/inuhfd.567944](https://doi.org/10.21492/inuhfd.567944)

Makale Bilgi

Gönderilme: 20/05/2019
Kabul: 08/08/2019

Anahtar Kelimeler

Avrupa Birliği,
Birleşmiş Milletler
Deniz Hukuku
Sözleşmesi,
Kurumsal Denge
ilkesi,
Avrupa Birliği
Hukukundaki Genel
Etkileri.

Article Info

Received: 20/05/2019
Accepted: 08/08/2019

Keywords

European Union,
United Nations
Convention on Law of
the Sea,
Principle of
Institutional Balance,
General Effects under
European Union Law.

Özet

Avrupa Birliği (AB), 1 Nisan 1998 tarihinde Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne (BMDHS) taraf olmuştur. BMDHS; çok taraflı, maddi yönden denizlerin anayasası, niteliği taşıyan, kurumsal yönden Uluslararası, Deniz Hukuku Mahkemesi dâhil kurumsallaşmış yapı, getirmesi ve AB yönünden karma anlama oluşturan yönleriyle, AB'nin diğer uluslararası anlaşmalarından kısmen veya tamamen ayrı olarak, AB bakımından pek çok ve kimi zaman karmaşık hukuki etkiler meydana getirebilmektedir. Te bu bağlamda, yukarıdaki nedenlerle, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın içtihat hukuku, BMDHS'nin AB bakımından hukuki etkilerini kurumsal denge ilkesi ve AB hukukundaki genel etkiler üzerinden ortaya koymayı amaçlamaktadır. Görüleceği üzere, kurumsal denge ilkesi, ana hatlarıyla, BMDHS ile ilgili hususlarda üye devletlerin maksimum kontrol isteğinin karşısında, ulusüstü niteliği taşıyan AB kurumları'nın kontrolü ele alma isteğinin yanındadır. Ayrıc, BMDHS ve BMDHS'nin kimi hükümlerinin bir parçası olarak, uluslararası ölçüde uluslararası teamül hukuku, AB açısından bazı temel hak ihlallerine, ihlal davaları ve uygun yorum ilkesine konu edilebilecek olmakla birlikte; doğrudan etkililik, hukuka uygunluk denetimi ve AB'nin haksız fiil sorumluluğu yönlerinden kısmen belirsizlik, dahası tutarsızlıklar içermektedir.

Abstract

European Union (EU) became a party to the United Nations Convention on Law of the Sea (UNCLOS) in 1 April 1998. UNCLOS can generate several and sometimes complicated legal effects with regard to the EU, either partially or fully separate from the EU's other international agreements, since it is multilateral, have the characteristic of constitution of the seas in substantive terms, brings an institutionalised structure, including International Tribunal for the Law of the Sea, in institutional terms and is a mixed agreement in EU terms. Hence, for these reasons, this Article aims to present the legal effects of the UNCLOS with regard to the EU, on the basis of principle of institutional balance and general effects under EU law, in the light of the case-law of the Court of Justice of the European Union. As will be seen, generally, the principle of institutional balance has been against the maximum control demands of Member States and for the desire of the EU institutions, which bear overriding supranational characteristics, to take the control in their hands in relation to the UNCLOS matters. Besides, both UNCLOS and international customary law as long as composed by a provision of UNCLOS, provided that they are binding on the EU, can be a subject of infringement proceedings and principle of consistent interpretation; however, contain partially certainty, furthermore inconsistencies in relation to directly effectiveness, legality review and EU's non-contractual liability.

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Avrupa Birliği Hukuku ABD. (e-mail: igocmen@ankara.edu.tr)

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6076-1368>

** Ar. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Avrupa Birliği Hukuku ABD. (e-mail: eoeker@ankara.edu.tr)

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1584-1219>

I. G R

Avrupa Birli i (AB),¹ Birle mi Milletler Deniz Hukuku Sözle mesiøne (BMDHS)² 1 Nisan 1998 tarihinde taraf olmu tur.³ BMDHS'nin kendine has kimi özellikleri, onu AB'nin di er uluslararası, anla malar,ndan k,smen veya tamamen ay,rarak ayr,ca incelenmesini gerektirmektedir. BMDHS, çok tarafl, bir uluslararası, anla mad,r, maddi yönden denizlerin anayasası, olarak nitelendirilmektedir, ki bu yönden hükümlerinin ço u uluslararası, deniz teamül hukukunu yans,tmaktad,r ve kurumsal yönden Uluslararası, Deniz Hukuku Mahkemesi (UDHM) dâhil, belirli bir kurumsalla ma getirmektedir. Dahas,, BMDHS, AB aç,s,ndan bir ölçüde münhas,r yetkisi, bir ölçüde de payla ,lan yetkisi içinde kalan konular, kapsayan, dolay,s,yla ancak üyesi devletler ile birlikte taraf olabildi i, bir karma anla ma olmaktadır. te BMDHS; çok tarafl, olmas,, maddi içeri inin önemi, kurumsalla mas, ve karma anla ma olmas, nedenleriyle AB bak,m,ndan pek çok ókimi zaman karma ,kó hukuki etkiler meydana getirebilmektedir. O halde BMDHS'nin AB'deki hukuki etkileri incelenmeyi hak etmektedir.

AB bak,m,ndan BMDHS'nin hukuki etkilerini inceleme gere i, yukar,daki sebeplerin yan, s,ra, Türkiye'nin özel durumu nedeniyle de faydal, bulunmaktad,r. Zira Türkiye (ABD, srail ve Venezuela ile), BMDHS'ye kar , oy kullanan dört devletten biri olup Sözle me'yi imzalamam, t,r. Bununla birlikte, Türkiye, AB ile kat,l,m müzakereleri yürütmekte olup BMDHS AB müktesebat,n,n bir parças, olarak⁴ Türkiye'nin uyum yükümlülü ünün söz konusu oldu u Sözle meler aras,nda bulunmaktad,r.⁵ Dahas,, Türkiye, AB'ye kat,l,m gerçekte mese de AB'nin co rafi aç,dan kom usu olma s,fat,yla BMDHS ile kar , kar ,ya kalabilecektir. te bu nedenlerle de BMDHS'nin AB'deki hukuki etkilerini belirlemenin Türkçe dilindeki literatüre katkı, sa layaca , umulmaktad,r.⁶

Bu çal, ma, BMDHS'nin AB bak,m,ndan hukuki etkilerini ortaya koyma amac,yla üç bölüme ayr,lm, t,r. Birinci bölümde, BMDHS'nin AB hukuk düzeninin nas,l ve ne ölçüde bir parças, haline geldi i ve bu hukuk düzenindeki yeri konular, i lenecektir. İkinci bölümde, BMDHS'nin AB bak,m,ndan hukuki etkileri, kurumsal denge ilkesi üstündeki hem iç ili kideki hem de d, a kar , etkileri özelinde ele al,nacakt,r. Üçüncü bölümde ise hem BMDHS hem de BMDHS'nin kimi hükümlerinin bir parças,n, olu turdu u ölçüde uluslararası, teamül hukuku, genel olarak, AB hukukundaki etkileri yönüyle incelenecektir.

II. B RLE M M LLETLER DEN Z HUKUKU SÖZLE MES VE AVRUPA B RL

BMDHS'nin AB bak,m,ndan hukuki etkileri, öncelikle, AB BMDHS'ye taraf oldu undan ve böylece BMDHS AB hukuk düzeninin bir parças, haline geldi inden kaynaklanmaktad,r.

A. Avrupa Birli i'nin Birle mi Milletler Deniz Hukuku Sözle mesiøne Taraf Olma u

AB söz konusu oldu unda BMDHS óXI. K,sm,n Uygulanmas,na li kin Anla ma ile birlikte⁷, 7 Aral,k 1984 y,l,nda imzalanm, , 23 Mart 1998 tarihinde onaylanm, ⁷ ve 1 Nisan 1998 tarihinde yürürlü e girmi tir.⁸

AB'nin BMDHS'ye kat,l,m,n,n temelleri BMDHS ve AB aç,s,ndan olmak üzere ikiye ayr,labilir. Bir taraftan BMDHS öuluslararası, örgütleröin kat,l,m,na aç,k bir Sözle me'dir.⁹

¹ Kavram bütünlü ü sa layabilmek ad,na bu çal, ma boyunca öAvrupa (Ekonomik) Toplulu u / Toplulukö ifadesi yerine öAvrupa Birli i / Birlikö ifadesi kullan,lm, t,r.

² BMDHS'nin Türkçe metni için bkz. KURAN, Selami: Uluslararası, Deniz Hukuku, 4th ed, Beta Yay,nc,l,k, stanbul, 2014, s.3446473.

³ 98/392 say,l, Karar [1998], OJ L 179/1; BMDHS md.308(2).

⁴ Bkz. 3 Ekim 2005 tarihli Müzakere Çerçeve Belgesi, para.10.

⁵ Türkiye'nin AB'ye kat,l,m, özelinde BMDHS ile ilgili bir çal, ma için bkz. GÜNDÜZLER, Ula : öUnited Nations Convention on Law of Sea As a Mixed Treaty of EU: A Headache for Turkey?ö, Ankara Avrupa Çal, malar, Dergisi, 12(2), 2013, s.61680.

⁶ Bu yönden KURAN, Türkiye BMDHS'yi imzalamam, sa, dolay,s,yla BMDHS Türkiye aç,s,ndan ba lay,c,l,k ta ,masa bile, öulusal ç,karlar,m,z aç,s,ndan sözle menin iyi bir ekilde de erlendirilmesinin í zaruri oldu u dü üncesindeö oldu unu ifade etmi tir. KURAN, dn. 2, s.9. BMDHS'nin AB'deki hukuki etkilerini belirlemenin bu tür bir de erlendirmeye de katkı, sunaca , umulmaktad,r.

⁷ 98/392 say,l, Karar [1998], OJ L 179/1.

⁸ Bkz. BMDHS md.308(2).

⁹ BMDHS md.305(1/f), 306, 307 ve IX numaral, Ek.

BMDHS, öuluslararası, örgütö ile ilgili detayl, kurallar, IX numaral, Ek ile düzenlemi tir.¹⁰ Buna göre öuluslararası, örgütö, ödevletler taraf,ndan olu turulmu olan ve üyesi devletlerin [BMDHS]öye tabi tutulan konular üstündeki yetkilerini, bu konular bak,m,ndan anla ma ba ,tlamak yetkisi de dâhil olmak üzere, devretmi oldu u uluslararası, örgütöü ifade eder.¹¹ Böyle bir uluslararası, örgüt, öüyesi devletlerin ço u [BMDHS]öyi imzalad,ysa onu imzalayabilirö¹² ve öüyesi devletlerin ço u [BMDHS] ile ilgili onay veya kat,l,m arac,n, tevdi ettiyse kendi resmi onay veya kat,l,m arac,n, tevdi edebilirö.¹³ Böyle bir uluslararası, örgüt, sundu u Deklarasyonlar, Bildiriler veya Bildirimlere uygun olarak öyetkisi oldu u ölçüdeö BMDHSöye taraf olacakt,r.¹⁴ Böyle bir uluslararası, örgüt veya üyesi devletler, yeni yetki devirleri dahil olmak üzere, yetki da ,l,m, ile ilgili de i iklikleri vakit kaybetmeksizin BMDHS depoziterine bildirecektir.¹⁵ Görülebilece i üzere BMDHS IX numaral, Ek AB göz önünde tutularak kaleme al,nm, t,r.¹⁶

AB ise, BMDHSöye kat,l,m,n, ortak tar,m politikas,, ortak ticaret politikas, ve çevre politikas, ile ilgili maddelere dayand,r,m, olup¹⁷ BMDHSöye iki kez Deklarasyon eklemi tir. AB, BMDHSönin imzas, tarihiyle bir 7 Aral,k 1984 tarihli Deklarasyon ile, di erlerinin yan,nda, yetki ile ilgili aç,klamalarda bulunmu tur. Buna göre AB üyesi devletler, ödeniz bal,kç,l, , kaynaklar,n,n koruma alt,na al,nmas, ve yönetilmesiö alan,nda ve ödeniz çevresinin koruma alt,na al,nmas,ö alan,nda óDeklarasyonun Ekiönde belirtilmi olanó ABönin benimsedi i belirli tasarruflar ve akdetti i belirli uluslararası, anla malar çerçevesinde ABöye yetkiyi devretmi tir. Bunun d, ,nda, AB, BMDHS X. K,s,m hükümleri ile ilgili olarak ekonomik birlik gerçekte tirme amac, oldu undan kimi yetkilere sahiptir ve BMDHS XI. K,s,m hükümleri ile ilgili olarak ortak ticaret politikas, konular,nda yetki sahibidir. AB, ayr,ca, yetki meselesinin ödo as, gere i sürekli geli imö içinde oldu unu da not dü mü tür. Son olarak, BMDHS, ABöye devredilen konular bak,m,ndan kurucu antla man,n uyguland, , bölgelerde, kurucu antla madaki ko ullar alt,nda uygulanacakt,r.

AB, BMDHSönin óXI. K,sm,n Uygulanmas,na li kin Anla ma ile birlikteó resmi onay,n,n tarihiyle bir 1 Nisan 1998 tarihli Deklarasyon ile, di erlerinin yan,nda, yetki ile ilgili aç,klamalarda bulunmu tur.¹⁸ Buna göre AB, öbelirli konularda münhas,r yetkiye sahiptir ve belirli di er konularda yetkisini üyesi devletler ile payla ,rö. AB, ödeniz bal,kç,l, , kaynaklar,n,n koruma alt,na al,nmas, ve yönetilmesiö ile ilgili olarak ve ticaret ve gümrük politikas, arac,l, ,yla BMDHS X. ve XI. K,s,m ile 28 Temmuz 1994 tarihli Anla maönn uluslararası, ticaret ile ilgili hükümleri yönünden münhas,r yetki sahibidir. AB, ödeniz bal,kç,l, , kaynaklar,n,n koruma alt,na al,nmas, ve yönetilmesi ile do rudan ilgili olmayan í kimi bal,kç,l,k konular,ö bak,m,ndan payla ,lan yetkiye sahiptir. AB, ödeniz ta ,mac,l, ,, nakliye emniyeti ve deniz kirlili inin önlenmesi ile ilgili hükümler bak,m,ndan yaln,zca í bu hükümler [Birli in] ortak kurallar,n, etkiledi inde münhas,r yetkiye sahiptirö, öaksi halde üye devletler yetkilidirö.¹⁹ AB, BMDHS XIII. ve XIV. K,s,m ile ilgili hükümler yönünden üyesi devlet etkinliklerini yaln,zca desteklemektedir. Son olarak, ABönin öhaks,z ticari uygulamalar,n kontrolü, kamu ihaleleri, sanayinin rekabet edebilirli i ve kalk,nma yard,m, alanlar,ndaki politikalar, ve etkinlikleriö BMDHS ile, özellikle BMDHS K,s,m VI ve XI ile, alakal, olabilir. AB, ayr,ca, yetki meselesinin ödo as, gere i sürekli geli imö içinde oldu unu da not dü mü tür. BMDHS, ABöye devredilen konular bak,m,ndan kurucu antla man,n uyguland, , bölgelerde, kurucu antla madaki ko ullar alt,nda uygulanacakt,r.

ABönin BMDHS nezdindeki Deklarasyonlar, ile ilgili olarak kimi tespitler yap,labilir. Birincisi, 7 Aral,k 1984 tarihli ve 1 Nisan 1998 tarihli Deklarasyonlar, BMDHS söz konusu

¹⁰ BMDHS IX numaral, Ek ile ilgili olarak ayr,ca bkz. BOELAERT-SUOMINEN, Sonja: öThe European Community, the European Court of Justice and the Law of the Seaö, The International Journal of Marine and Coastal Law, 23(4), 2008, s.665ö6668; PAASIVIRTA, Esa: öThe European Union and the United Nations Convention on the Law of the Seaö, Fordham International Law Journal, 38(4), 2015, s.1048ö1050.

¹¹ BMDHS IX numaral, Ek md.1.

¹² BMDHS IX numaral, Ek md.2.

¹³ BMDHS IX numaral, Ek md.3(1).

¹⁴ BMDHS IX numaral, Ek md.4(2).

¹⁵ BMDHS IX numaral, Ek md.5(4).

¹⁶ Örne in bkz. BOELAERT-SUOMINEN, s.666; PAASIVIRTA, s.1048.

¹⁷ 98/392 say,l, Konsey Karar, Dibace para.1. S,ras,yla bkz. MA ile de i ik ATA md.43, 113 ve 130. S,ras,yla kr . LA ile de i ik AB HA md.37, 207 ve 192.

¹⁸ Bu Deklarasyon ile ilgili olarak ayr,ca bkz. BOELAERT-SUOMINEN, s.671ö673.

¹⁹ Bu bak,m,ndan Deklarasyonun Eki ile birtak,m tasarruflar ve uluslararası, anla malar belirtilmi tir.

oldu unda, AB ile üyesi devletler aras,ndaki yetki da ,l,m, ile ilgili bir ç,k, noktas, olu turdu undan hukuki de eri yads,namaz. Bununla birlikte, Deklarasyonlar, en az,ndan içerdikleri belirli alanlar bak,m,ndan yetkinin ABøde mi, yoksa üyesi devletlerde mi oldu u konusunda mutlak netlik ta ,mamaktad,r.²⁰ kincisi, AB, her iki Deklarasyon ile birlikte yetki meselesinin ödo as, gere i sürekli geli imö içinde oldu unu not dü mü se de 1 Nisan 1998 sonras,nda BMDHSøye yetki ile ilgili ba kaca bir bildirim gerçekle tirmemi tir. Bu durum ilginçtir,²¹ zira AB, o tarihten sonra Amsterdam, Nice ve Lizbon Antla malar, ile kurucu antla ma de i iklimleri geçirmi tir. Hatta Lizbon Antla mas,, AB ile üye devletler aras,ndaki yetki da ,l,m, yönünden bir yetki katalo u bile getirmi tir.²² Kald, ki, aradan geçen 20 y,ll,k zaman zarf,nda, BMDHSønin óXI. K,sm,n Uygulanmas,na li kin Anla ma ile birlikteó düzenledi i konulara de inen AB tasarruflar, ve uluslararası, anla malar, da, tek tek belirtilemeyecek olmakla birlikte, büyük ihtimalle olmu tur.²³ Sonuç olarak, ABønin BMDHS nezdindeki Deklarasyonlar, eskimi tir veyahut da yenilenmeye ihtiyaç göstermektedir, denilebilir.

B. Birle mi Milletler Deniz Hukuku Sözle mesiønin Avrupa Birli i Hukuk Düzenindeki Yeri

ABønin BMDHSøye taraf olmas,n,n AB hukuk düzeni aç,s,ndan belli sonuçlar, vard,r. BMDHS böylelikle AB kurumlar, ve üye devletler için ba lay,c, hale gelmi tir²⁴ ve BMDHSønin hükümleri de AB hukuk düzeninin ayrılmaz bir parças,n, olu turmaya ba lam, t,r.²⁵ Bu bak,mdan, BMDHS öpayla ,lan yetki temelinde hem [AB] hem de üyesi devletler taraf,ndanö akdedilmi bir ökarma anla maö olsa bile ökarma anla malar, *hükümleri [Birlik] yetkisi içinde kald, , ölçüde*, [AB] hukuk düzeninde saf [AB] anla malar, ile ayn, hukuki statüye sahiptirö.²⁶ Öyleyse BMDHS, ilgili hükmü Birlik yetkisi içinde kald, , ölçüde AB hukuk düzenine tabi olacak,²⁷ ilgili hükmü üye devlet yetkisi içinde kald, , ölçüde de ulusal hukuk düzenine tabi olacakt,r.²⁸ Ayr,ca, ABAD, BMDHSønin bir hükmü hem ulusal hukukun hem de AB hukukunun kapsam, içerisinde kal,yorsa bu hükmü yorumlama yetkisine sahip olacakt,r.²⁹

BMDHS, AB hukukunun kaynaklar, aç,s,ndan konuya yakla ,ld, ,nda, normlar hiyerar isinde birincil hukuk ve yaz,l, olmayan hukuk ile ikincil hukuk aras,na yerle ir.³⁰ Birincil hukuk; kurucu antla malar,³¹ kurucu antla malar, de i tiren antla malar, kat,l,m antla malar, ve bu antla malara ek protokollerden olu ur³² ve normlar hiyerar isinin en tepesinde yer al,r. Yaz,l, olmayan hukuk, AB hukukunun genel ilkeleri ve uluslararası, teamül hukuku ve uluslararası, hukukun genel ilkeleri³³ ile olu ur ve birincil hukuk ile e seviyede yer al,r.³⁴ kincil hukuk, AB kurumlar,n,n tasarruflar,ndan olu ur. te BMDHS, ABønin uluslararası, anla malar,ndan bir tanesi olarak, birincil hukuka ve yaz,l, olmayan hukuka göre alt,³⁵ ancak

²⁰ Genel olarak bkz. KOUTRAKOS, Panos: EU International Relations Law, 2d ed, Hart Publishing, Oxford, 2015, s.65666.

²¹ Öte taraftan, örne in OLSONøa göre uygulamada bu tür Deklarasyonlar yenilenmemektedir. OLSON, Peter M.: öMixity from the Outside: The Perspective of a Treaty Partnerö, in HILLION, Christophe / KOUTRAKOS, Panos (ed.), Mixed Agreements Revisited: The EU and its Member States in the World, Hart Publishing, Oxford, 2010, s.336.

²² Bkz. AB HA md.2-6.

²³ Ayn, do rultudaki bir tespit için bkz. Olson, s.3366337.

²⁴ AB HA md.216(2).

²⁵ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.82.

²⁶ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], paras.83684. (Vurgu eklenmi tir.)

²⁷ Bkz. Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.86.

²⁸ Kr . Joined cases C-300/98 and C-392/98 *Dior and TUK* [2000], para.49.

²⁹ Kr . Case C-240/09 *Lesoochranárske zoskupenie* [2011], paras.42643.

³⁰ Örne in bkz. LONG, Ronán: öThe European Union and Law of the Sea Convention at the Age of 30ö, The International Journal of Marine and Coastal Law, 27(4), 2012, s.713.

³¹ AB Temel Haklar art., 7 Aral,k 2000 tarihli ve 12 Aral,k 2007 tarihinde uyarland, , hâliyle kurucu antla malar ile ayn, hukuki de ere sahiptir. LA ile de i ik ABA md.6(1).

³² Örne in bkz. Case T-113/96 *Edouard Dubois et Fils* [1998], para.41.

³³ Örne in bkz. Case C-366/10 *ATAA* [2011], paras.1016102.

³⁴ Örne in bkz. Joined cases C-402/05 P and C-415/05 P *Kadi I* [2008], para.308. Uluslararası, teamül hukuku yönünden kr . KARAY T, Mustafa T.: Avrupa Birli i Anayasa Hukuku, Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara, 2019, s.82.

³⁵ Kr . Joined cases C-402/05 P and C-415/05 P *Kadi I* [2008], para.308.

ikincil hukuka göre üst³⁶ bir konumda yer al,r. BMDHS'nin bu hiyerar ik konumunun sonuçlar, ileride ele al,nacakt,r.

Bu noktada, BMDHS ile uluslararası, teamül hukuku aras,ndaki ili kiye de dikkat çekmek gerekir.³⁷ Örne in ABAD, 1992 tarihli bir karar,nda, ö[BMDHS] henüz yürürlü e girmemi se bile hükümlerinin ço u uluslararası, deniz teamül hukukunun mevcut durumunu yans,t,yor olarak de erlendirilmektedirö tespitini yapm, t,r.³⁸ Öyleyse, BMDHS'nin yürürlü e girmi oldu u günümüzde, BMDHS'nin hükümleri, AB hukuk düzeninde bir yandan AB'nin uluslararası, anla mas,n,n hükmü olarak, di er yandan ko ullar olu tu u takdirde uluslararası, teamül hukukunun bir parças, olarak³⁹ de er kazanabilecektir.⁴⁰ BMDHS'nin uluslararası, teamül hukuku ile ili kisinin AB hukukundaki etkileri ileride ele al,nacakt,r.

Ondan önce, BMDHS'nin AB bak,m,ndan hukuki etkileri, kurumsal denge ilkesi üstündeki etkileri özelinde ortaya konacakt,r.

III. B RLE M M LLETLER DEN Z HUKUKU SÖZLE MES VE KURUMSAL DENGE LKES

AB'nin kurumsal yap,s,n,n temel özelliklerinden birisi olan kurumsal denge ilkesi, ökurumlar,n [Antla malar] ile öngörülen yetkileri aras,ndaki dengeyi ifade etmekteö olup⁴¹ hem iç ili kide hem de d, a kar , gündeme gelebilir. ç ili kide kurumsal denge, s,n,rl, yetki ilkesinin⁴² bir uzant,s, olup öher bir kurumun yetkilerini di er kurumlar,n yetkilerini gere i gibi dikkate alarak kullanmas,n, gerektirirö.⁴³ D, a kar , kurumsal denge ise münhas,r yetki ilkesinin⁴⁴ bir uzant,s, olup her bir kurumun yetkilerininin AB d, , bir ba ka birim taraf,ndan kullan,lamamas,n, gerektirir.⁴⁵ Öyleyse AB'nin kurumsal yap,s,, bozuldu u vakit kurucu antla malara ayk,r,l,k olu turacak ekilde, kendi içerisinde hassas bir denge bar,nd,rmakta olup⁴⁶ BMDHS bu yönden uyu mazl,klara konu olmu tur.

A. ç li kide Kurumsal Denge

BMDHS ve iç ili kide kurumsal denge ile ilgili iki dava söz konusu olmu tur.

Ik olarak, *Council v Commission* davas,nda, BMDHS ba lam,nda, UDHM önünde AB'yi kimin temsil edece i sorun olmu tur.⁴⁷ Burada,⁴⁸ Bölge Alt, Bal,kç,l,k Komisyonu, 28 Mart 2013 tarihinde UDHM'den dan, ma görü ü talep etmi tir. Bu talep, öz olarak öhukuka ayk,r,, bildirilmemi ve düzenlenmemi bal,kç,l,kö ile ilgili sorular, içermekte olup 21 Numaral, Dava olarak kay,t alt,na al,nm, t,r. UDHM, 24 May,s 2013 tarihinde ödi erlerinin yan,ndaö BMDHS'nin taraflar,n, bu davaya yaz,l, aç,klama sunmaya davet etmi , dahas, bir de duru ma yapmaya karar vermi tir. Komisyona göre AB ad,na UDHM'öye yaz,l, aç,klama sunmak ve duru maya kat,lmak kendisine dü er ve dürüst i birli i ilkesi gere ince Konseyi bilgilendirmek yeterlidir. Konseye göre ise, böyle bir yaz,l, aç,klama kendisinin ön onay,na tabi olmal,d,r. Komisyon, çal, ma belgeleri arac,l, ,yla, farkl, tarihlerde ilgili Konsey çal, ma gruplar,n, bilgilendirmi , dahas, çal, ma gruplar,ndaki tart, malar,n ard,ndan çal, ma belgelerini birkaç kez gözden geçirmi tir. Nihayet, Komisyon, 29 Kas,m 2013 tarihli karar, ile 21 numaral, davada UDHM'öye öAvrupa Birli i ad,na Avrupa Komisyonunun Yaz,l, Aç,klamas,ö belgesini sunmu ve Konseyi ayn, gün bir e-posta ile bilgilendirmi tir.

³⁶ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.42.

³⁷ Örne in KURAN'a göre (di er sözleşmelerin yan, s,ra) BMDHS, ödeniz hukukunu düzenleyen kurallar,n teamül özelliklerini yaz,l, hâle getirip deniz hukukunun çok önemli kayna ,n, olu turmu [tur].ö KURAN, s.3.

³⁸ Case C-286/90 *Poulsen and Diva* [1992], para.10.

³⁹ BMDHS'nin hükümlerinden hangilerinin uluslararası, teamül hukukunun bir parças, oldu u ile ilgili bir çal, ma için bkz. ROACH, J. Ashley: öToday's Customary International Law of the Seaö, *Ocean Development & International Law*, 45, 2014, s.2396259.

⁴⁰ SUR'un genel olarak belirtti i üzere, ökodifikasyon gerçeikle se bile, [teamül] varl, ,n, sürdürmekte[dir].ö SUR, Melda: *Uluslararası, Hukukun Esaslar,, 12th ed*, Beta Yay,nc,l,k, stanbul, 2018, s.87. Uyarlırsak BMDHS yürürlü e girmi se bile, onun kodifiye etti i denize ili kin uluslararası, teamül hukuku varl, ,n, sürdürmektedir.

⁴¹ ÖZKAN, I .l: *Avrupa Birli i Kamu Hukuku*, 2d ed, Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara, 2017, s.134.

⁴² ABA md.13(2).

⁴³ Case C-409/13 *Council v Commission* [2015], para.64.

⁴⁴ Örne in bkz. AB HA md.344; Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.123.

⁴⁵ Kr . Case C-370/12 *Pringle* [2012], para.158.

⁴⁶ BAYKAL, Sanem / GÖÇMEN, lke: *Avrupa Birli i Kurumsal Hukuku*, Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara, 2016, s.170.

⁴⁷ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015].

⁴⁸ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], paras.20633.

Konsey,⁴⁹ 29 Kasım 2013 tarihli bu karara karar, iptal istemiyle dava açmış, t.r.⁵⁰ Bu dava ile Komisyon, 21 numaralı, davada UDHM'ye AB adına yazılı, açıklama sunmadan evvel, Konseyin talep ettiği gibi, bu yazılı, açıklama içeriğini Konseyin ön onayına sunmayarak Konseyin yetkisini göz ardı etmiş midir, sorusu yanıtlanmamıştır. t.r.⁵¹ Konsey, s.rasıyla, s.n.rl, yetki ilkesinin ve kurumsal denge ilkesinin ihlali ile dürüstlüğü birliğin ilkesinin ihlali iddialarını, ileri sürmüştür,⁵² ABAD da, bu silsileyi takip ederek kararını vermiştir.

İlk olarak, s.n.rl, yetki ilkesinin ve kurumsal denge ilkesinin ihlali ile ilgili argümanlar üstünde durulabilir. Konseye göre⁵³ Komisyon Konseyin AB HA md. 218(9) uyarınca olan yetkisini göz ardı etmiştir, zira bu madde uyarınca Konsey uluslararası, anlaşma ile kurulan bir organın hukuki etkileri olan tasarrufların kabul etmeye davet edilmesi halinde bu organ bünyesinde Birlik adına kabul edilecek pozisyonlar, belirleyen bir karar kabul eder. Nitekim UDHM BMDHS ile kurulmuş bir organ olup vereceği kararın, ma görüldüğü hukuki etkileri olacak bir tasarruftur. Komisyona göre⁵⁴ bu madde uluslararası, mahkeme önünde AB adına açıklanan pozisyonlar, ilgilendirmez. Konseye göre⁵⁵ Komisyon Konseyin AB HA md. 16(1) uyarınca olan yetkisini göz ardı etmiştir, zira bu madde uyarınca politika belirlemek Konseye diğer ve UDHM'in vereceği kararın, ma görüldüğü öncesi ona sunulacak yazılı, açıklamalar politika belirlemek olsa gerekir. Komisyona göre⁵⁶ burada Konseyin politika belirleme yetkisi söz konusu değildir, bilakis, Komisyon AB HA md. 17(1) temelindeki yetkisini kullanmaktadır, çünkü Komisyon AB'in genel şartları, adını, AB'in taraf olduğu uluslararası, anlaşmalar dâhil, AB hukukunun uygulanmasını, sağlamaya yükümlüdür. Konseye göre⁵⁷ Komisyon AB HA'nın 335. maddesine dayanarak hata yapmaktadır, zira bu madde bir yandan yalnızca ulusal hukuki muamelelerde AB'in temsili ile ilgilidir, diğer yandan Komisyon yalnızca Konseyin önceden belirlediği politikalar bakımından temsil yetkisine sahiptir. Komisyona göre⁵⁸ kurucu anlaşmalar, AB HA md. 13(2), 17(1) ve 335 temelinde, uluslararası, mahkeme önünde AB'in temsili rolünü özerk bir ön onay aramaksızın Komisyona vermiştir.

Adalet Divanı, Konseyin s.n.rl, yetki ilkesinin ve kurumsal denge ilkesinin ihlali iddialarını, karıştırmış, Komisyon lehine karar almıştır. t.r. Öncelikle, taraflar arasında ortak bir payda vardır: UDHM önündeki kararın, ma görüldüğü talebi, en azından kısmen, ortak balıkçılık politikası, çerçevesinde biyolojik deniz kaynaklarının korunması, ile ilgili olup AB HA md. 3(1/d) uyarınca AB'in münhasır yetkisi içinde kalmaktadır ve AB, UDHM'in Usul Kuralları, uyarınca UDHM önündeki bu muamelelerde yer almakta yetkilidir.⁵⁹ Ayrıca, AB HA m. 335, içtihat hukuku uyarınca AB'in tüzel kişiliği ve bu yönden Komisyon tarafından temsil edileceği genel ilkesini ifade etmekte olup Komisyonun UDHM önündeki 21 numaralı, davada AB'i temsil etmesinin temelini oluşturur.⁶⁰ Bununla birlikte, s.n.rl, yetki ilkesi ve kurumsal denge ilkesi gereğince diğer kurumların yetkilerini gereğince gibi dikkate alınarak kullanılmalıdır.⁶¹ Birincisi,⁶² Konseyin iddiasının aksine, AB HA md. 218(9) bir uluslararası, mahkeme önündeki pozisyonlar bakımından uygulanabilir değildir. İkincisi,⁶³ Konseyin iddiasının aksine, ihtilaflı önlem AB HA md. 16(1) uyarınca politika belirlemekten sayılamaz. Bu yönden, kararın, ma görüldüğü konu olan hukuka aykırı, bildirilmemi ve düzenlenmemi balıkçılık AB hukukunda detaylı düzenlemeye tabi tutulmuştur, Komisyonun yazılı, açıklamaları, da ilgili hükümlerin yorumu ve uygulanması ile ilgili AB'in durumu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yazılı, açıklamalar politika belirlemek amacıyla yapılmamıştır,

⁴⁹ Konsey, bu dava esnasında Çekya, Yunanistan, İspanya, Fransa, Litvanya, Hollanda, Avusturya, (Portekiz), Finlandiya ve Birleşik Krallık tarafından desteklenmiştir. Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.36.

⁵⁰ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.1.

⁵¹ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.38.

⁵² Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.39.

⁵³ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], paras.41-42.

⁵⁴ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.51.

⁵⁵ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], paras.43-45.

⁵⁶ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.53.

⁵⁷ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], paras.46-48.

⁵⁸ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.52.

⁵⁹ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.55.

⁶⁰ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], paras.58-59.

⁶¹ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.61.

⁶² Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], paras.63-67.

⁶³ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.68-75.

hukuki gözlemler içermektedir. Konsey, yazılı, açıklamalar UDHM'nin yargı yetkisi ve dan, ma görü ü talebinin kabul edilebilirliği ile ilgili mülahazalar içerdinden stratejik veya politik seçimler olu turdu u kanaatinde olsa bile, bu mülahazalar öbir mahkeme önündeki muamelelere katılman, karakteristi ö olup AB HA md. 16(1) anlamında politika belirleme olarak görülemez. Sonuç olarak, Komisyon, 21 numaralı, davada UDHM'ye AB ad,na yazılı, açıklama sunmadan evvel, Konseyin talep ettiği gibi, bu yazılı, açıklamanın içeriğini Konseyin ön onay,na sunmayarak s, n, r, l, yetki ilkesini ve kurumsal denge ilkesini ihlal etmemi tir.⁶⁴

kinci olarak, dürüst i birli i ilkesinin ihlali ile ilgili argümanlar ve Adalet Divanı, n, n karar, üstünde durulabilir. Konseye göre⁶⁵ Komisyon, yazılı, açıklamanın içeriğini hazırlarken Konsey ile dürüst i birli i içinde olmama, t, r, yalnızca bilgi amaçlı olan ve Konseyin tam metnin taslağını istemesine karşın nihai metinden çok daha az detay içeren belgeleri Konseye iletmekle yetinmi tir. Komisyona göre⁶⁶ kendisi Konsey ile tam i birli i tesis etmi tir, Konseyde ifade edilen farklı fikirlerin yan, s, ra üye devletlerin yapt, , tavsiyeleri dikkate alm, t, r. ABAD'a göre öABA madde 13(2) uyarınca [AB] kurumlar, kar, l, kl, dürüst i birli i yapmalı, d, r, l, ancak bu dürüst i birli i Antlaşmalar taraf,ndan her bir kuruma bah edilmiş yetkilerin s, n, r, lar, içerisinde yap, l, r, l, dolayısıyla ABA madde 13(2)'den doğan yükümlülük bu yetkileri de i tiremezö.⁶⁷ Dürüst i birli i ilkesi uyarınca öKomisyon, bir uluslararası, mahkeme önünde [AB] ad,na tutum açıklama niyetindeyse Konseye önceden dan, mal, d, rö.⁶⁸ Komisyon, somut uyuşmazlıkta Konseyin görüşlerini dikkate almak üzere, çal, ma belgelerini ve de i iklikleri Konseye ileterek bu yükümlülüğü e uymu tur.⁶⁹

Council v Commission karar, ile ilgili kimi tespitler yapılabilir. Birincisi, bu dava, BMDHS'nin gerek maddi içeriğinin gerek UDHM'nin kararları, n, n sonuçları, n, n öneminden olsa gerek, AB üyesi devletlerin kendi ç, karları, ad,na BMDHS ile ilgili meselelerde kontrolü ö Konsey arac, l, , yla elde tutma istekleri ile Komisyonun AB'nin genel ç, karları, ad,na, belirli ölçüde de olsa, BMDHS ile ilgili meselelerde kontrolü elde etme niyetinin mücadelesinin sonucu olarak ortaya ç, km, t, r. kincisi, bu karar ile belli olmu tur ki özel olarak BMDHS ba lam,nda UDHM önünde AB'yi temsil etmek, genel olarak da bir uluslararası, mahkeme önünde AB'yi temsil etmek,⁷⁰ ilgili konu AB hukukunda detaylı, düzenlemeye tabi tutulmuş olmak kaydıyla, Konseyin ön onay, gerekli olmaks, z, n, Komisyona dü ektir. Buna karşın, ilgili konu AB hukukunda detaylı, düzenlemeye tabi tutulmam, sa, bir ba ka deyi le Konsey politika belirlemek i levini henüz kullanmam, sa, özel olarak BMDHS ba lam,nda UDHM önünde AB'yi temsil etmek, genel olarak da bir uluslararası, mahkeme önünde AB'yi temsil etmek,⁷¹ Konseyin ön onay, art, yla, Komisyona dü ektir.⁷² Üçüncüsü, ABAD, Komisyonun savundu u salt bilgi verme yükümlülüğünden çok, Konseyin savundu u onaya sunma yükümlülüğünden az ba ka öbir usuli yükümlülüğü, dan, ma yükümlülüğünü, tesis etmi tirö.⁷³ Buna göre Komisyon, ancak Konseye dan, t, kktan sonra, UDHM gibi bir uluslararası, mahkeme önünde AB ad,na tutum açıklayabilecektir. Bu dan, ma yükümlülüğünün derecesi, yani bu yükümlülüğü kar, lamak için yerine getirmeyi gerektiren koşullar ise bu karardan net olarak anlaşılamamaktadır.⁷⁴

kinci olarak, *Parliament and Commission v Council* davasında BMDHS ba lam,nda hukuki dayanak meselesi ve uluslararası, anlaşma kavramı, tart, lm, t, r.⁷⁵ Burada,⁷⁶ 1977

⁶⁴ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.76.

⁶⁵ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.80.

⁶⁶ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.83.

⁶⁷ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.84.

⁶⁸ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.85-86.

⁶⁹ Case C-73/14 *Council v Commission* [2015], para.87.

⁷⁰ *Council v Commission* karar, n, n genellenebileceği ile ilgili olarak bkz. MEL, Anne Pieter van der: öEU External Relations and Internal Inter-Institutional Conflicts: The Battlefield of Article 218 TFEUö, Maastricht Journal of European and Comparative Law, 23(6), 2016, s.1076.

⁷¹ Bkz. dn. 70.

⁷² Bu yönde bkz. SÁNCHEZ-TABERNERO, Soledad R.: öSwimming in a Sea of Courts: The EU's Representation Before International Tribunalsö, European Papers, 1(2), 2016, s.755, 757, 758. Kr. Case C-660/13 *Council v Commission* [2016], paras.35, 40, 46.

⁷³ HILLION Christophe: öConferral, Cooperation and Balance in the Institutional Framework of EU External Actionö, in CREMONA, Marise (ed.), Structural Principles in EU External Relations Law, Hart Publishing, Oxford, 2018, s.153.

⁷⁴ Bkz. HILLION, s.152.

⁷⁵ Joined Cases C-103/12 and C-165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014].

⁷⁶ Joined Cases C-103/12 and C-165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], paras.16627.

y, l, ndan itibaren, AB ile Venezuela aras, nda herhangi bir uluslararası, bal, kç, l, k anla mas, olmamas, na ra men, Konsey tasarruflar, arac, l, , yla Frans, z Gineşinin münhas, r ekonomik bölgesinde Venezuela bayra , ta , yan gemilere bal, kç, l, k yapma izni verilmektedir. 2011 y, l, na gelindi inde, Komisyon, bu durumun bir hukuki bo luk olu turdu u dü üncesiyle, AB HA md. 43(2) ve 218(6/a/v) temelinde Frans, z Gineşinin münhas, r ekonomik bölgesinde Venezuela bayra , ta , yan gemilerin bal, kç, l, k etkinli i için uluslararası, hukukta bir temel olu tursun diye bir Konsey Karar, önerisi getirmi tir. Konsey ise öneriyi inceledikten sonra karar, n, AB HA md. 43(3) ve 218(6/b) temelinde almaya karar vermi ve 2012/19 say, l, Karar ile Venezuelaöya yönelik bir Deklarasyon yay, nlam, t, r. Bu Deklarasyon, Frans, z Gineşinin münhas, r ekonomik bölgesinde Venezuela bayra , ta , yan bal, kç, gemilerine AB sular, nda bal, kç, l, k yapma imkân, tan, nmas, ile ilgilidir. Bu arka planda, uygun hukuki dayanak ve uluslararası, anla ma kavramlar, tart, mal, olmu tur. Zira e er Konsey Karar, AB HA md. 43(2) ve 218(6/a/v) temelinde al, n, rsa Avrupa Parlamentosunun muvafakati, yok e er AB HA md. 43(3) ve 218(6/b) temelinde al, n, rsa Avrupa Parlamentosunun dan, ma görü ü al, n, cakt, r.

Avrupa Parlamentosu ve Komisyon, esasen Konseyin kendi yetkisini Avrupa Parlamentosunun yetkisini gere i gibi dikkate almadan kulland, ,, yani kurumsal denge ilkesini ihlal etti i, temelinde Konseye kar ,⁷⁷ 16 Aral, k 2011 tarihli ve 2012/19 say, l, Karar, n, n iptali istemiyle dava açm, t, r.⁷⁸ Öncelikle, Avrupa Parlamentosu ve Komisyon, Konsey tasarrufunun hatal, hukuki dayanak temelinde kabul edildi ini iddia etmi ,⁷⁹ Konsey ise seçilen hukuki dayana , n do ru oldu unu savunmu tur.⁸⁰ ABADö göre⁸¹ AB HA md. 43(2) uyar, nca Avrupa Parlamentosu ve Konsey, ola an yasama usulüne uygun olarak, ortak tar, m politikas, ile ortak bal, kç, l, k politikas, hedeflerinin takibi için hüküm benimseyebilir. AB HA md. 43(3)ö göre ise Konsey, ola an yasama usulü olmaks, z, n, bal, kç, l, k imkânlar, n, n tespit ve tahsisine ili kin tedbirler kabul edebilir. AB HA md. 43(2) AB yasamas, na hasredilen bir politika karar, içermekteyken AB HA md. 43(3) aslen teknik nitelikli olan tedbirler ile ilgilidir. Yerle ik içtihat hukuku uyar, nca öbir AB önleminin hukuki dayana , n, n seçimi, o önlemin amac, ve içeri i de dâhil, yarg, sal denetimi yap, labilir nesnel etmenlere dayanmal, d, rö.⁸²

O halde ilgili Deklarasyonun amac, na ve içeri ine bak, lmal, d, r. Deklarasyonun içeri i, ortak bal, kç, l, k politikas, çerçevesinde Frans, z Gineşinin münhas, r ekonomik bölgesinde Venezuela bayra , ta , yan gemilere bal, kç, l, k izni verebilmek ile ilgilidir. Deklarasyonun amac, için öncelikle münhas, r ekonomik bölgeye ili kin uluslararası, sistemi ortaya koyan BMDHS dikkate al, nmal, d, r. BMDHS, ö[AB] üstünde ba lay, c, olup bu sahaya ili kin politika tercihlerinde [AB] aç, s, ndan bir çerçeve sunar ve, di erlerinin yan, nda, bu tercihleri yaparken [ABönin kullanabilece i] mevcut hukuki araçlar, ve formlar, belirlerö.⁸³ BMDHS uyar, nca münhas, r ekonomik bölge spesifik bir hukuki rejime tabi tutulmu tur. Buna göre k, y, devleti ile ilgilenen devlet bu alandaki ya ayan kaynaklar, n kullan, m, için irade uyumu içinde olmal, d, r. te bu, öuluslararası, hukukta böyle bir anla man, n resmi olarak tek bir belge içinde veya iki veya daha çok alakal, yaz, l, araçlarla tesis edilip edilmedi i önemsiz oldu undan, BMDHS madde 62(2)önin öngördü ü bir anla ma olu tururö.⁸⁴ Somut uyu mazl, ktaki ABönin Deklarasyonu ve Venezuelaö, n kabulü, birlikte ele al, nda, , nda, AB ile Venezuela aras, nda bir anla ma say, lmal, d, r.⁸⁵

Yukar, daki içerik ve amaç analizi , , , nda, ihtilafl, Deklarasyon hangi hukuki dayanak temelinde ve hangi prosedür çerçevesinde benimsenmelidir? Birincisi, bu Deklarasyon ortak bal, kç, l, k politikas, hedeflerinin takibi, yani AB yasamas, na hasredilmi yetki alan, içinde mi kal, r, yoksa bal, kç, l, k imkânlar, n, n tespit ve tahsisi, yani salt teknik uygulama tedbiri içinde mi

⁷⁷ Konsey, bu dava esnas, nda Çekya, spanya, Fransa ve Polonya taraf, ndan desteklenmi tir. Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.33.

⁷⁸ Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.1.

⁷⁹ Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.36.

⁸⁰ Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.41.

⁸¹ Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], paras.47ö86.

⁸² Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.51.

⁸³ Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.55.

⁸⁴ Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.61.

⁸⁵ Kr . Opinion of Advocate General Sharpston in Joined Cases Cö103/12 and Cö165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.69 vd.

kal,r? Bu bak,mdan, öihtilafl, Deklarasyonun ba l, , ve Deklarasyonda kullan,lan belirli terimler ne olursa olsun, bu Deklarasyonun amac, -bal,kç,l,k imkanlar,n,n tespitini ve tahsisiniø sa lamak de ildir í , bilakis, í Venezuelaøya Frans,z Gineøsinin münhas,r ekonomik bölgesinde ya ayan kaynaklar,n kullan,m,na kat,lma f,rsat, önermektirö.⁸⁶ O halde, ihtilafl, Deklarasyon, ortak bal,kç,l,k politikas, hedeflerinin takibi ile ilgili olup AB HA md. 43(2) içinde kalmaktad,r. kincisi, ihtilafl, Deklarasyon, öbir uluslararası, anla man,n kurucu unsur oldu undan í , AB HA madde 218ın kapsam, içinde kal,r[;] í içtihat hukuku uyar,nca -anla maø genel anlamda ifadesi, resmi ad, ne olursa olsun uluslararası, hukuka tabi birimlerin girdi i ve ba lay,c, olan her türlü taahhüdü belirtiyor eklinde anla ,l,rí ö.⁸⁷ htilafl, önlem, AB HA md. 43(2) temelinde al,nmas, gereken bir önlem oldu una ve bu da ola an yasama usulüne tabi tutuldu una göre, AB HA md. 218(6/a/v) temelinde al,nmal,yd,. Sonuç olarak, 16 Aral,k 2011 tarihli ve 2012/19 say,l, Konsey Karar,, hatal, hukuki dayanak temelinde al,nd, ,ndan, bir ba ka ifadeyle Avrupa Parlamentosunun yetkisi gere i gibi dikkate al,nmad, ,ndan veya kurumsal denge ilkesi göz ard, edildi inden, iptal edilmelidir.⁸⁸

Parliament and Commission v Council karar, ile ilgili kimi tespitler yap,labilir. Birincisi, bu dava, Avrupa Parlamentosunun, Lizbon Antla mas, ile özellikle ola an yasama usulünün uyguland, , alanlar, kapsayan uluslararası, anla malar bak,m,ndan muvafakat verme yetkisini kazan,nca,⁸⁹ beklenildi i gibi, bu yetkisini korumak amaçl, dava açmakta tereddüt etmeyece ini göstermektedir.⁹⁰ kincisi, bu karar, BMDHSın denizlerin anayasas, niteli inin AB aç,s,ndan hukuki dayanak seçimi ve/veya uluslararası, anla ma kavram,n,n tan,m, üstündeki, dolay,s,yla kurumsal denge ilkesi üstündeki, etkilerini net bir biçimde ortaya koymaktad,r. Bir taraftan, ABAD, ABın Deklarasyonunu tek tarafl, bir i lem de il de, bir uluslararası, anla man,n araçlar,ndan biri olarak nitelendirirken BMDHSın münhas,r ekonomik bölge ile ilgili düzenlemelerini, özelde BMDHS madde 62(2)öyi, temel alm, t,r. Di er taraftan, ABAD, ABın Deklarasyonunu salt bal,kç,l,k imkânlar,n,n tespit ve tahsisi ile ilgili bir i lem de il de, ortak bal,kç,l,k politikas, hedeflerinin takibi ile ilgili bir i lem olarak nitelendirirken, örtülü olarak, BMDHS temelinde münhas,r ekonomik bölge konusunun yasama gücünü ilgilendiren bir kamu politikas, konusu oldu undan hareket etmi tir.⁹¹

B. D, a Kar , Kurumsal Denge

BMDHS ve d, a kar , kurumsal denge ile ilgili tek bir dava söz konusu olmu tur.

Commission v Ireland davas,nda, UDHM ile ABAD aras,ndaki ili ki, bir yönüyle de olsa, aç,kl, a kavu turulmu tur.⁹² Burada,⁹³ ngiliz Nükleer Yak,t irketi, rlanda denizi k,y,s,ndaki Birle ik Krall,k / Sellafield mahallinde, plütonyumu geri dönü türen MOX tesisi dâhil, birçok tesis i letmektedir. Birle ik Krall,k makamlar, MOX tesisinin in a edilmesine (1993) ve i letilmesine (1996) izin vermi tir. rlandaøya göre ise Birle ik Krall,k MOX tesisini i letme iznini BMDHS kaynakl, pek çok yükümlülü ü kar ,lamaks,z,n vermi tir.⁹⁴ rlanda, 25 Ekim 2001 tarihinde BMDHS md. 287 temelinde öMOX tesisi, radyoaktif malzemenin uluslararası, hareketi ve rlanda denizinin deniz ortam,n,n korunmas,ö ile ilgili uyu mazl, , çözmek amac,yla meseleyi Birle ik Krall,køa kar , Hakem Mahkemesi önüne götürmü tür. Öz olarak,⁹⁵ rlandaøya göre Birle ik Krall,k, (i) BMDHS md. 206 temelinde MOX tesisi ile ba lant,l, tüm etkinliklerin rlanda Deniziın deniz ortam, üstündeki çevresel etkileri hakk,nda uygun bir de erlendirme yürütme yükümlülü ünü yerine getirmemi tir, (ii) BMDHS md. 123 ve 197 temelinde yar, kapal, bir deniz olan rlanda Deniziın deniz ortam,n, korumak için rlanda ile i birli i yapma yükümlülü ünü yerine getirmemi tir, (iii) BMDHS md. 192, 193 ve/veya 194 ve/veya 207, 211 ve 213 temelinde rlanda Denizinin deniz ortam,ndaki kirlili i önlemek, azaltmak ve kontrol etmek için gerekli önlemleri almam, t,r. Hakem Mahkemesine göre e er

⁸⁶ Joined Cases C-103/12 and C-165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.75.

⁸⁷ Joined Cases C-103/12 and C-165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.83.

⁸⁸ İptal edilen Konsey Karar,n,n etkileri, ABAD karar,ndan itibaren makul süre içerisinde uygun hukuki dayanak temelinde al,nacak yeni AB önlemi yürürlü e girene kadar muhafaza edilmi tir. Joined Cases C-103/12 and C-165/12 *Parliament and Commission v Council* [2014], para.93.

⁸⁹ AB HA md.218(6/a/v).

⁹⁰ Bkz. MEI, s.1059.

⁹¹ Bkz. PAASIVIRTA, s.1065.

⁹² Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006].

⁹³ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], paras.20629; 34648.

⁹⁴ Bkz. Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.87.

⁹⁵ Bkz. Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.89.

mesele bir AB hukuku meselesiye ve ABAD bu meseleyi görmeye yetkiliyse kendi yetkisi BMDHS md. 282 uyarınca sona erecektir. Nitekim Hakem Mahkemesi, Komisyon rlanda'ya karar, i bu ihlal davası, açt, nda, rlanda'nın talebiyle ABAD karar, n, verene kadar önündeki muameleleri durdurma karar, alm, t,r.

Peki, rlanda, BMDHS temelli iddialar, ile MOX tesisi ile ilgili uyuşmazlı, , Birlik Krallık karar, Hakem Mahkemesi önüne taşınarak ABAD'nın yetkisini ihlal etmiş midir? Komisyona göre, özetle,⁹⁶ BMDHS karma anlama olmakla birlikte rlanda'nın Birlik Krallık karar, s,nda ileri sürdüğü BMDHS hükümleri Birlik tarafından üstlenilen çevrenin korunması ile ilgili yetkinin kullanılmasıyla yükümlülükleri içerdiği ABAD'nın münhasır yetkisi ihlal edilmiştir. rlanda'ya göre, özetle,⁹⁷ BMDHS karma anlama olup kendisinin Birlik Krallık karar, s,nda ileri sürdüğü BMDHS hükümleri Birlik yetkisi içinde sayılmayacağından ABAD'nın münhasır yetkisi ihlal edilmemiştir.

ABAD *Commission v Ireland* karar,nda üçüncü amaç, bir inceleme yapmı, t,r. Birinci amaçta,⁹⁸ BMDHS'nin AB hukuk düzeninin ayrılmaz bir parçası, olduğu tespit edilmiştir. İkinci amaçta,⁹⁹ BMDHS karma anlama olduğu göre, acaba rlanda'nın Hakem Mahkemesi önünde dayandığı, hükümler Birlik yetkisinin kapsam, içinde kalır mı, sorusu tartışılmı, t,r. rlanda'nın dayandığı, hükümler, md. 123 hariç, deniz çevresinin koruma altına alınması, ile ilgilidir. Birlik, çevrenin korunması, alan,nda münhasır olmasa bile, kural olarak, Birlik ile üye devletler arasında paylaşılan bir yetkiye sahiptir. Bununla birlikte, öbür karma anlamı, bir hükmünün [Birlik] yetkisi içinde kalıp kalmadığı, sorusu yetkilendirilme ile, dolayısıyla da o yetkinin tam da varlığı, ile alakalı, olup onun münhasır veya paylaşılan niteliği ile alakalı, değildir.¹⁰⁰ Öyleyse Birlik, BMDHS'ye taraf olarak, çevrenin korunması, konular,ndaki id, yetkisini kullanmaya karar vermiş midir ve eğer öyleyse ne ölçüde karar vermiştir? BMDHS'nin özel bakım, uyarınca paylaşılan yetki alanları, Birlik'e transfer edilmiş diyebilmek için BMDHS'nin ilgili hükümlerinin kapsam, alanlarda Birlik kuralları, var olmalıdır. Bu bakımdan, BMDHS'ye Birlik yetkisi ile ilgili olarak sunulan Deklarasyon'un Eki yararlı, bir çözüme, noktası, olmaktadır. rlanda'nın Hakem Mahkemesi önünde dayandığı, BMDHS hükümlerinin kapsam, konular, büyük ölçüde Birlik tasarrufları, ile düzenlendiği görülmektedir. Öyleyse, MOX tesisi ile ilgili uyuşmazlı, n önemli bir parçası, n, kapsayan deniz kirliliğinin önlenmesi ile ilgili BMDHS hükümleri Birlik yetkisinin kapsam, içinde kalmakta, dolayısıyla Birlik hukuk düzeninin bir parçası, n, olmaktadır. Dolayısıyla, ABAD, öbür hükümlerin yorumuna ve uygulanması, ile ilgili uyuşmazlıklarla ilgilenmek ve bir üye devletin bu hükümlere uygun hareket etmediğini belirlemek yetkisine sahiptir.¹⁰¹

Üçüncü amaçta, ABAD'nın bu yargı yetkisinin, MOX tesisine ilişkin olan gibi bir uyuşmazlı, n bir üye devlet tarafından BMDHS Hakem Mahkemesi önüne götürülmesinin önüne geçecek türde münhasır olup olmadığı, sorusu tartışılmı, t,r.¹⁰² Önceden karar verildiği üzere, öbür uluslararası anlamı kurucu antlaşmalar, n, tanınmadığı, sorumluluk da, l, m, na ve dolayısıyla [Birlik] hukuk sisteminin özerkliğine etki edemez.¹⁰³ ABAD'nın bu münhasır yetkisi [AB HA md. 344] ile de teyit edilmiştir: Öbür devletler, Antlaşmaların yorumu veya uygulanması, ile ilgili bir uyuşmazlık konusunda Antlaşmalar'da öngörülenler dışında, nda bir çözüm yöntemine başvurmayacağı, taahhüt eder.¹⁰⁴ Aslında bakıldığında BMDHS de, 282. maddesi aracılığıyla, ABAD'nın bu münhasır yetkisinin ihlalinden kaçınma imkânı, sunmaktadır, zira Birlik içi uyuşmazlık çözüm sistemine BMDHS'dekilere nazaran öncelik vermektedir. MOX tesisi ile ilgili uyuşmazlık, ktaki ilgili BMDHS hükümleri Birlik hukuk düzeninin bir parçası, n, olmaktadır. Üstelik bu uyuşmazlık, iki üye devlet arasında geçtiğince göre Birlik içi uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden ihlal davası, n, n kapsam, içinde kalmaktadır. Dahası, BMDHS Hakem

⁹⁶ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], paras.61665.

⁹⁷ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], paras.66676.

⁹⁸ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], paras.81685.

⁹⁹ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.86 vd.

¹⁰⁰ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.93.

¹⁰¹ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.121.

¹⁰² Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], paras.1226137.

¹⁰³ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.123.

¹⁰⁴ AB HA md.344, uyuşmazlık anlamı, nda NA ile de ilgili ATA md.292'ye karar, l, k gelmektedir.

Mahkemesinin kararlar, nihai ve uyuşmazlık taraflar, açışından bağımsız, niteliktedir. Ayrıca, ABAD'ın münhasır yetkili olduğu sonucuna varmak için, MOX tesisi uyuşmazlığına ilişkin bütünüyle olmasa bile, esaslı bir şekilde, Antlaşmaların yorumu veya uygulanması ile ilgili olduğu tespit etmek yeterlidir. ABAD, eğer ihtiyaç hasıl olursa, uyuşmazlığına kendi yetkisi dışında kalan unsurlarına, ileride tanınmayabilir. Son olarak, rinde BMDHS uyuşmazlık çözüm sisteminin Birlik içi sisteme göre daha avantajlı olduğu ileri sürmüştüğü de, böylece avantajlı olduğu gösterilmiş olsaydı, bunlar sonucu deşirmeyecektir, zira ABAD'ın yargı yetkisi münhasır olup üye devletler üstünde bağımsızdır.

Commission v Ireland karar ile ilgili kimi tespitler yapılabilir. Birincisi, bu karar, ABAD'ın, AB HA md. 344'ü yorumlamadaki bu ilk fırsatında, özellikle uluslararası anlaşmalar ile türeyen uyuşmazlık çözüm mekanizmaları, karışında, özelde de BMDHS'ın getirdiği UDHM karışında, AB hukukunun özerkliği üzerinden münhasır yetkisini sık sık, sık sık, hatta deyim yerindeyse sık sık, koruma niyetine işaret etmektedir.¹⁰⁵ Bu yönden, BMDHS 282'nin varlığına, ABAD ile UDHM arasında yargı yetkisine ilişkin anlaşmazlık, belki tamamen yok edemese bile, en azından indirmekte önemli bir düzenleme olduğu not dülmalıdır.

İkincisi, bu karar, BMDHS özelinde, ABAD'ın münhasır yetkisinin koşullarına ve niteliğine ilişkin tutumdur. Bir taraftan, böylece bir münhasır yetkiden söz edebilmek için öncelikle bir uyuşmazlık AB'ın yetkisi içinde kalması zorunludur. Bu yönden, maddi açıdan, bir karma anlaşmanın ölüme devletlerin açtığı münhasır yetkisi içinde kalan bölümleri hariç tümü ilk bakışta (*prima facie*) AB'ın yetkisi içindedir, dolayısıyla da ABAD'ın yargı yetkisi içindedir, denilebilir.¹⁰⁶ Usuli açıdan ise, bir karma anlaşmanın belirli bir şekilde AB yetkisi içinde kalması, yönünden üphe varsa bu üphe, üye devletler veya herhangi bir uyuşmazlık çözüm organı tarafından değil, yalnızca ABAD tarafından giderilebilecektir.¹⁰⁷

Diğertaraftan, ABAD'ın yargı yetkisi, AB'ın yetkisi içinde kalan her uyuşmazlık bakımından otomatik olarak münhasırlıkta mutlakla birlikte, münhasırlık mutlakla birlikte, Sonraki kararlar ile vassıflandırılacak olmakla birlikte,¹⁰⁸ *Commission v Ireland* kararından anlaşılacağı kadar, bir uyuşmazlık ancak (i) üye devletler arasında, (ii) esaslı bir şekilde, Antlaşmaların yorumu veya uygulanması ile ilgili, (iii) AB içi uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden birisine konu olabiliyor ve (iv) (d) uyuşmazlık çözüm organının karar, taraflar açışından bağımsız, ise ABAD'ın yargı yetkisi münhasırlıkta mutlakla birlikte. Dahası, bu münhasırlık mutlak niteliktedir, bir başka deyişle üye devletler açışından uyuşmazlık çözüm sistemleri arasında seçim yapması yer vermediği gibi, uluslararası uyuşmazlık çözüm organları, açışından da ABAD'ın yargı yetkisini gerektirmez.¹⁰⁹

BMDHS'ın AB bakımından hukuki etkileri, kurumsal denge ilkesi üstündeki etkileri özelinde ortaya konduktan sonra şurada AB hukukundaki genel etkileri yönüyle incelenecektir.

IV. BİRLEŞMİLMİLLETLER DENİZ HUKUKU SÖZLEŞMELERİNİN AVRUPA BİRLİK HUKUKUNDAKİ ETKİLERİ

BMDHS'ın AB hukukundaki etkileri, ABAD içtihat hukuku temelinde, bağımsız, sonucu etkileri ve belirli nitelikleri taşıyan, sonuç etkileri ekinde ikiye ayrılacak incelenecektir.¹¹⁰ Hukuki analizi tamamlamak adına da,¹¹¹ BMDHS'ın kendisinin yanı sıra BMDHS'ın kimi hükümlerinin bir parçası olarak, ölçüde uluslararası teamül hukukunun AB hukukundaki etkileri incelemeye konu edilecektir. Ayrıca, bu inceleme, bir ortak payda temelinde yapılacaktır: Yukarıda ele alındığı üzere, AB hukukunun bu iki kaynağı, yani BMDHS ve uluslararası teamül hukuku, belirli koşullar altında AB hukuk düzenine tabi

¹⁰⁵ ABAD'ın AB HA md.344'e ilişkin benzer tutumuna örnek olarak bkz. AB'ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine katılması, taslağına kurucu anlaşmalarla uyumlu olduğu hakkındaki *Opinion 2/13* [2014], paras.201-214.

¹⁰⁶ Bkz. LAVRANOS, Nikolaos: *MOX Plant Dispute ó Court of Justice of the European Communities*, *European Constitutional Law Review*, 2(3), 2006, s.465.

¹⁰⁷ Bkz. LAVRANOS, s.465.

¹⁰⁸ Örneğin KOUTRAKOS'a göre *Commission v Ireland* karar, öspesifik hukuki ve maddi bağımsız, olarak ele alınmamalıdır. KOUTRAKOS, s.189, 246.

¹⁰⁹ Bkz. LAVRANOS, s.469, 467.

¹¹⁰ Burada BAYKAL ve GÖÇMEN tarafından yapılan sınıflandırma takip edilmiştir. BAYKAL / GÖÇMEN, s.724 vd ve 726 vd.

¹¹¹ Örneğin bkz. ve karşı. Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.51.

olmakta, dolayısıyla AB hukukunda etki do urabilmektedir:¹¹² BMDHS bir karma anla ma oldu undan öncelikle ilgili hükmü Birlik yetkisi içinde kal,yor olmal,d,r¹¹³ ve uluslararası, teamül hukuku yaz,l, olmayan hukuk oldu undan öncelikle bir ilke, örne in BMDHS'nin ilgili hükmü, uluslararası, teamül hukukunun bir parças,n, olu turuyor olarak tan,n,yor¹¹⁴ olmal,d,r.¹¹⁵

A. Birle mi Milletler Deniz Hukuku Sözle mesi nin Ba lay,c,l, , Sonucu Etkileri

BMDHS, AB aç,s,ndan ba lay,c, oldu undan, birincisi ihlal davas,n,n konusunu olu turabilir ve ikincisi AB tasarruflar, ve duruma göre de AB'nin di er uluslararası, anla malar, mümkün oldu u ölçüde BMDHS'ye uyumlu bir biçimde yorumlan,r. BMDHS'nin hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,n, olu turdu unda uluslararası, teamül hukuku olarak birincisi ihlal davas,n,n konusunu olu turabilir ve ikincisi AB tasarruflar, ve AB'nin di er uluslararası, anla malar, mümkün oldu u ölçüde onunla uyumlu biçimde yorumlan,r, dahas, o birincil hukukun yorumunda göz önüne al,n,r.

lk olarak, BMDHS, bugüne kadar böyle bir örnekle do rudan kar ,la ,mad,ysa bile, ihlal davas,na konu olu turabilir. Zira ihlal davas,, ana hatlar,yla bir üye devletin AB hukukunu, örne in Birlik yetkisi içinde kalan hükümleri bak,m,ndan BMDHS'yi, ihlali halinde aç,labilir.¹¹⁶ O halde, bir üye devlet, BMDHS'nin bu tür hükümlerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmezse Komisyon veya bir ba ka üye devlet taraf,ndan aç,lacak bir ihlal davas, ile kar , kar ,ya kalabilir.¹¹⁷ ABAD, yukar,da ele al,nan *Commission v Ireland* karar,nda BMDHS'nin bu tür hükümleri bak,m,ndan bir üye devletin bir ba ka üye devlete kar , ihlal davas, aç,abilece i olas,l, ,n, aç,kça zikretmi tir.¹¹⁸

BMDHS'nin hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,ysa uluslararası, teamül hukuku olarak, bugüne kadar böyle bir örnekle kar ,la ,mad,ysa bile, ihlal davas,na konu olu turabilir. Zira ihlal davas, ö[Birlik] hukukundan kaynaklanan yükümlülüklere uymamayaö ili kin oldu una göre,¹¹⁹ AB hukukunun ba lay,c, kaynaklar, aras,nda yer alan uluslararası, teamül hukuku da ihlal davas,na sebebiyet verebilecektir, denilebilir.¹²⁰

kinci olarak, BMDHS, AB tasarruflar, ile ilgili olarak uygun yorum ilkesi aç,s,ndan ölçüt olu turabilir.¹²¹ Çti hat hukuku uyar,nca AB'nin uluslararası, anla malar,n,n Birlik tasarruflar, kar ,s,nda önceli i gere i Birlik tasarruflar,n,n hükümleri, mümkün oldu u ölçüde, AB'nin uluslararası, anla malar, ile uyumlu bir biçimde yorumlanmal,d,r.¹²² BMDHS ile ilgili *Bosphorus Queen Shipping* karar,na göre de ö[BMDHS] ikincil AB mevzuat, kar ,s,nda önceliklidir.¹²³ Dolay,ısıyla örne in ö2005/35 say,l, Direktif md. 7(2), BMDHS md. 220(6) hükmünü AB hukukuna aktard, ,ndan ve dahas, lafzen de onunla hemen hemen ayn, oldu undan, BMDHS md. 220(6)'ya uygun olarak yorumlanmal,d,rö.¹²⁴ Örne in *Deutscher Naturschutzring* karar, uyar,nca da 1380/2013 say,l, Tüzük md. 11(1) içerisinde ödi er üye devletlerin bal,kç,l,k tekneleriö kavram, geçmekte, ancak kavram tan,m lanmamaktadır.¹²⁵

¹¹² Örne in kr . Joined cases C-300/98 and C-392/98 *Dior and TUK* [2000], para.49.

¹¹³ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], para.84. Ayr,ca bkz. EECKHOUT, Piet: EU External Relations Law, 2d ed, Oxford University Press, Oxford, 2012, s.2606262.

¹¹⁴ Bu yönden bkz. KUIJPER, Pieter Jan: öCustomary International Law, Decisions of International Organisations and Other Techniques for Ensuring Respect for International Legal Rules in European Community Lawö, in WOUTERS, Jan / NOLLKAEMPER, André / DE WET, Erika (ed.), The Europeanisation of International Law: The Status of International Law in the EU and its Member States, T.M.C. Asser Press, The Hague, 2008, s.95696.

¹¹⁵ Case C-366/10 ATAA [2011], para.102.

¹¹⁶ AB HA md.258. Bkz. KARAY T, s.2176218; KUIJPER, Pieter Jan et al: The Law of EU External Relations: Cases, Materials, and Commentary on the EU as an International Legal Actor, Oxford University Press, Oxford, 2013, s.231.

¹¹⁷ Örne in bkz. LONG, s.719. Örne in kr . Case C-92/07 *Commission v Netherlands* [2010], para.76.

¹¹⁸ Case C-459/03 *Commission v Ireland* [2006], paras.1266128.

¹¹⁹ Örnek olarak bkz. Case C-239/03 *Commission v France* [2004], para.23.

¹²⁰ Bkz. BAYKAL / GÖÇMEN, s.399; KUIJPER, s.102.

¹²¹ Konuyla ilgili olarak ayr,ca bkz. LONG, s.713; WOUTERS, Jan / ODERMATT, Jed / RAMOPOULOS, Thomas: öWorlds Apart? Comparing the Approaches of the European Court of Justice and the EU Legislature to International Lawö, in CREMONA, Marise / THIES, Anne (ed.), The European Court of Justice and External Relations Law: Constitutional Challenges, Hart Publishing, Oxford, 2014, s.2666268.

¹²² Case C-61/94 *Commission v Germany* [1996], para.52.

¹²³ Case C-15/17 *Bosphorus Queen Shipping* [2017], para.44.

¹²⁴ Case C-15/17 *Bosphorus Queen Shipping* [2017], para.49.

¹²⁵ Case C-683/16 *Deutscher Naturschutzring* [2018], para.52.

Bununla birlikte, AB, BMDHS md. 91(1) ve 94(1)den hareketle öbir teknenin göndere çekme hakkına sahip oldu u bayrak devletinin vatanda l, nda oldu una í sayg, gösterme yükümlülü ü alt,ndad,rö.¹²⁶ O hâlde 1380/2013 say,l, Tüzük md. 11(1) içerisinde ödi er üye devletlerin bal,kç,l,k tekneleriö kavram, bir ba ka üye devletin bayra ,n, ta ,yan tekneler ekinde anla ,mal,d,r.¹²⁷

BMDHS, duruma göre, ABnin di er uluslararası, anla malar,n,n yorumunda da kullan,lm, t,r. Örne in *Western Sahara Campaign UK* karar, uyar,nca AB ile Fas aras,ndaki Bal,kç,l, a Dair Ortakl,k Anla mas,ın,n baz, hükümlerini yorumlarken birincisi uluslararası, teamül hukuku kurallar,na, ikincisi i bu anla man,n Dibacesinde ve 5(4). maddesinde aç,kça at,f verildi inden BMDHSöye ba vurmak gereklidir.¹²⁸ bu anla ma Fasın öegemenli i veya yetki alan, içinde kalan sularaö uygulanacak olup bu kavram, BMDHSnin ilgili hükümleri , , ,nda yorumland, ,nda, öülkesine biti ik olan ve karasular,n,n veya münhas,r ekonomik bölgesinin bir parças,n, olu turan sular,ö ifade etmektedir.¹²⁹ O halde, BMDHS, yaln,zca kendisine at,f verildi inde ABnin di er uluslararası, anla malar,n,n yorumunda ölçüt olu turabilecektir.

BMDHSnin hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,ysa uluslararası, teamül hukuku olarak, AB tasarruflar, ve ABnin di er uluslararası, anla malar, mümkün oldu u ölçüde onunla uyumlu biçimde yorumlan,r, dahas, o birincil hukukun yorumunda da göz önüne al,n,r.¹³⁰ Birincisi, *Poulsen and Diva Navigation* karar,nda belirtildi i üzere, mademki AB yetkilerini kullan,rken uluslararası, hukuka riayet etmelidir, o halde Birlik tasarruflar,, di erlerinin yan,nda, BMDHSnin hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,n, olu turdu unda onun , , ,nda yorumlanmal,d,r.¹³¹ kincisi, *Western Sahara Campaign UK* karar,n,n gösterdi i üzere, AB ile Fas aras,ndaki Bal,kç,l, a Dair Ortakl,k Anla mas,ın,n baz, hükümlerini yorumlarken uluslararası, teamül hukuku kurallar,na ba vurmak gereklidir.¹³² O halde, BMDHSnin hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,n, olu turdu unda óBMDHS gibi aç,k atfa gereksinim duymaks,z,nó¹³³ ABnin di er uluslararası, anla malar,n,n yorumunda ölçüt olu turabilecektir.¹³⁴ Üçüncüsü, BMDHSnin hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,ysa birincil hukuk yorumlan,rken göz önünde bulundurulabilecektir.¹³⁵

B. Birle mi Milletler Deniz Hukuku Sözle mesiinin Belirli Nitelikleri Ta ,mamas, Sonucu Etkileri

BMDHS, AB aç,s,ndan ba lay,c, olmakla birlikte, do rudan etkiye elveri li say,lmad, ,ndan, birincisi do rudan etki do uramaz, ikincisi AB tasarruflar,n,n hukuka uygunluk denetimi esnas,nda, kural olarak, ölçüt vazifesi göremez ve üçüncüsü ihlali ihtimalinde ABnin haks,z fiil sorumlulu una,¹³⁶ kural olarak, vücut veremez. BMDHSnin hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,n, olu turdu unda uluslararası, teamül hukuku olarak, birincisi do rudan etki do urmaya elveri li olup olmad, , tart, mal,d,r, ikincisi ancak belirli ko ullar alt,nda AB tasarruflar,n,n hukuka uygunluk denetimi esnas,nda ölçüt vazifesi görebilir, üçüncüsü ABnin haks,z fiil sorumlulu una yol aç,p açmayaca , da tart, mal,d,r.

Ik olarak, BMDHS, *Intertanko* karar,nda belirtildi i üzere,¹³⁷ do rudan etkiye elveri li addedilmemekte, dolay,s,yla da do rudan etki do uramamakta ve kural olarak hukuka uygunluk denetiminde ölçüt olamamakta ve haks,z fiil sorumlulu una sebebiyet verememektedir.

¹²⁶ Case C-683/16 *Deutscher Naturschutzring* [2018], para.53.

¹²⁷ Case C-683/16 *Deutscher Naturschutzring* [2018], para.54.

¹²⁸ Case C-266/16 *Western Sahara Campaign UK* [2018], para.58.

¹²⁹ Case C-266/16 *Western Sahara Campaign UK* [2018], paras.65, 68.

¹³⁰ Ayn, do rultudaki bir ba ka tespit için bkz. KUIJPER, s.92693.

¹³¹ Case C-286/90 *Poulsen and Diva* [1992], paras.9610.

¹³² Case C-266/16 *Western Sahara Campaign UK* [2018], para.58.

¹³³ Bkz. Case C-266/16 *Western Sahara Campaign UK* [2018], para.58.

¹³⁴ Kr . Case C-266/16 *Western Sahara Campaign UK* [2018], para.63. Ayr,ca Viyana Andla malar Hukuku Sözle mesi ile ilgili benzer tespitler yönünden kr . Case C-386/08 *Brita* [2010], paras.41644.

¹³⁵ Kr . Case C-135/08 *Rottmann* [2010], paras.48, 53.

¹³⁶ ster do rudan etkiye elveri li olsun ister olmas,n, ABnin uluslararası, anla malar,n,n üye devletlerin haks,z fiil sorumlulu una vücut verip vermeyece i, henüz örne i bulunmayan, tart, mal, bir konu oldu undan burada ayr,ca ele al,nmayacaktır.

¹³⁷ Case C-308/06 *Intertanko* [2008].

Intertanko kararında do rudan etkiye elveri lilik, BMDHS özelinde, BMDHS'nin amac,n,n, dibacesinin ve kurallar,n,n aç, a ç,kard, , niteli i ve genel mant, , çerçevesinde incelenmi tir.¹³⁸ BMDHS'nin esas amac,, ödeniz alanlar,n, ke federken, kullan,rken ve i letirken uluslararası, toplumun bar, ç,l i birli ine ili kin uluslararası, hukukun genel kurallar,n, tedvin etmek, aç,kl, a kavu turmak ve geli tirmektir.¹³⁹ BMDHS'nin Dibacesine göre BMDHS, uluslararası, deniz yolculu unu kolayla t,racak bir hukuk düzeni yaratmak için getirilmi tir.¹⁴⁰ BMDHS, bu yönden, örne in karasular,, münhas,r ekonomik bölgeler ve aç,k denizler gibi deniz alanlar, ile ilgili olan ve k,y, devletleri ile bayrak devletlerinin ç,karlar, aras,nda adil bir denge aray, ,nda bulunan kurallar getirmektedir.¹⁴¹ Öte taraftan, öbireyler, kural olarak, BMDHS arac,l, ,yla ba ,ms,z haklara ve özgürlüklere sahip k,l,nmam, t,rö.¹⁴² Bilakis, öbir geminin uluslararası, hukuki statüsü belirli bir gerçek veya tüzel ki iye aidiyetine de il, bayrak devletine ba l,d,rö.¹⁴³ BMDHS K,s,m XI gerçek ve tüzel ki ileri içerse bile bu analize gölge dü ürmez, zira somut uyu mazl,k oradaki hükümler ile ilgili bulunmamaktadır.¹⁴⁴ Sonuç olarak, öBMDHS, bir geminin bayrak devletinin tutumundan ba ,ms,z olarak bireylerle do rudan ve derhal uygulanmay, amaçlayan ve devletlere kar , kullan,lmaya elveri li haklar veya özgürlükler bah eden kurallar getirmemektedir.¹⁴⁵ Bu nedenle de BMDHS'nin niteli i ve genel mant, ,, bir Birlik tasarrufunun BMDHS , , ,nda geçerlilik denetiminin yap,lmaz,n,n önüne geçer.¹⁴⁶

Intertanko davas,ndaki Hukuk Sözcüsü (HS) Görü ü incelendi inde, ABAD'ın, HS Kokott'ın görü ünün kar ,s,nda, Konseyin görü ünün yan,nda durdu u anla ,lmaktad,r. HS Kokott'a göre *Intertanko* davas, ile birlikte BMDHS'nin niteli inin ve genel mant, ,n,n ilk kez ele al,naca , do rudur.¹⁴⁷ Konsey, bu davada, BMDHS ile do rudan etkiye elveri li olmad, , bilinen 1947 tarihli GATT ile DTÖ ve bünyesindeki anla malar aras,nda paralellik kurmak istemektedir.¹⁴⁸ Buna kar ,n, HS Kokott'a göre BMDHS söz konusu anla malar ile ayn, kefeye konulmamal,d,r ve BMDHS'nin do rudan etkiye elveri li olmamas,n, gerektirecek bir durum ortada bulunmamaktadır.¹⁴⁹ Bununla birlikte, ABAD, *Intertanko* karar,nda 1947 tarihli GATT ile DTÖ ve bünyesindeki anla malar ile ilgili içtihat hukukundaki öileri sürülebilirlikö kriterlerini BMDHS aç,s,ndan kayda de er ölçüde takip etmi tir.¹⁵⁰ Dahas,, ABAD, önceki içtihat hukukundan farklı olarak, bir uluslararası, anla man,n niteli ini ve genel mant, ,n, ele al,rken o anla man,n bireysel hak ve özgürlükler bah edip bah etmedi ine odaklanm, t,r.¹⁵¹ Kimileri bu odak de i ikli ini ele tiri konusu yaparken¹⁵² kimileri de bu odak de i ikli ini desteklemekle birlikte var,lan sonucu ikna edici bulmam, t,r.¹⁵³

ikinci olarak, BMDHS, bugüne kadar böyle bir örnekle kar ,la ,lmad,ysa bile, istisnai hallerde, hukuka uygunluk denetiminde ölçüt olabilecek ve haks,z fiil sorumlulu una sebebiyet verebilecek gözükmektedir. Bu sonuca, t,pk, BMDHS gibi do rudan etkiye elveri li addedilmeyen 1947 tarihli GATT ile DTÖ anla malar,na ait içtihat hukuku ile paralellik kurularak var,lmaktad,r.¹⁵⁴ ABAD, söz konusu içtihat hukukunu o alana özgü kabul etmedi inden ve örne in Aarhus Sözle mesi'nin 9(3). maddesi yönünden de kulland, ,ndan,¹⁵⁵

¹³⁸ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.54.

¹³⁹ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.55.

¹⁴⁰ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.56.

¹⁴¹ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], paras.57658.

¹⁴² Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.59.

¹⁴³ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.61.

¹⁴⁴ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.63.

¹⁴⁵ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.64.

¹⁴⁶ Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.65.

¹⁴⁷ Opinion of Advocate General Kokott in Case C-308/06 *Intertanko* [2007], para.52.

¹⁴⁸ Opinion of Advocate General Kokott in Case C-308/06 *Intertanko* [2007], paras.53655.

¹⁴⁹ Opinion of Advocate General Kokott in Case C-308/06 *Intertanko* [2007], paras.55658.

¹⁵⁰ Bkz. BOELAERT-SUOMINEN, s.705; PAASIVIRTA, s.1066.

¹⁵¹ Bkz. EECKHOUT, Piet: 6Case C-308/06, The Queen on the application of *Intertanko* and Others v Secretary of State for Transport, judgment of the Court of Justice, Grand Chamber, of 3 June 2008ö, Common Market Law Review, 46(6), 2009, s.2054; KOUTRAKOS, s.264.

¹⁵² Örne in bkz. BOELAERT-SUOMINEN, s.707.

¹⁵³ Örne in bkz. EECKHOUT, *Intertanko*, s.2055-2057.

¹⁵⁴ Kr . BOELAERT-SUOMINEN, s.706.

¹⁵⁵ Bkz. Joined Cases C-404/12 P and C-405/12 P *Council and Commission v Stichting Natuur en Milieu and Pesticide Action Network Europe* [2015], paras.46653.

ileride BMDHS ile ilgili olarak da kullanabilecektir. O halde, denilebilir ki BMDHS, birincisi AB tasarrufu aç,kça BMDHSın hükümlerine at,f yap,yorsa ve ikincisi AB tasarrufu BMDHS çerçevesinde üstlenilen belirli bir yükümlülü ü uygulamak amac,yla ç,kar,lm, sa bu tür etkiler do urabilecektir.¹⁵⁶

Üçüncü olarak, BMDHS özelinde bugüne kadar böyle bir örnekle kar ,la ,lmad,ysa bile, uluslararası, teamül hukuku, ATAA karar,na göre, yaln,zca birlikte aranan iki ko ul alt,nda AB tasarruflar,n,n geçerlili inin denetiminde kullan,labilmektedir.¹⁵⁷ Buna göre uluslararası, teamül hukuku, ö[AB]ın ilgili tasarrufu kabul etmekteki yetkisini sorgulamaya elveri li oldu undaö ve öihtilafl, tasarruf bireylerin [AB] hukukundan kaynaklanan haklar,n, etkilemeye ya da bireylere [AB] hukuku uyar,nca yükümlülükler yaratmaya elveri li oldu undaö o tasarrufun hukuka uygunluk denetiminde ölçüt olu turabilir.¹⁵⁸ Bununla birlikte, uluslararası, teamül hukukunun bir ilkesi uluslararası, anla ma hükmü ile ayn, kesinlik derecesine sahip bulunmad, ,ndan, bu denetim, AB kurumlar,n,n ihtilafl, tasarrufu kabul ederken uluslararası, teamül hukukunun uygulanmas,na ili kin ko ullar bak,m,ndan öbelirgin de erlendirme hatas,ö yap,p yapmad,klar, sorusu ile s,n,rl,d,r.¹⁵⁹

ATAA karar, temelinde kimi tespitler yap,labilir. Aç,kt,r ki ABAD, bir uluslararası, anla man,n öörne in BMDHSınó AB tasarruflar,n,n hukuka uygunluk denetimi esnas,nda ölçüt vazifesi görebilmesi ile uluslararası, teamül hukukunun öörne in ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,n, olu turan bir BMDHS hükmününó böyle bir ölçüt vazifesi görebilmesini birbirinden farklı,la t,rm, t,r.¹⁶⁰ Bununla birlikte, bu farklı,la t,rma doktrinde ele tiri konusu yap,lm, t,r. Wouters, Odermatt ve Ramopoulos, denetim standard,ndaki farklı, yakla ,m,n gerekçesini ikna edici bulmamaktad,r, zira uluslararası, teamül hukukunun bir ilkesi, duruma göre, uluslararası, anla ma hükmünden daha kesin olabilir ve böyle olup olmad, , ilgili kural,n nerede bulundu undan ziyade içeri i ile ilgilidir.¹⁶¹ Eeckhout da, BMDHSın do rudan etkiye elveri li oldu unun kabulünün, ancak yasama tasarrufu söz konusu oldu unda, öbelirgin de erlendirme hatas,ö yap,l,p yap,lmad, ,n,n denetiminin daha uygun olaca , yönünde görü belirtmi tir.¹⁶² Kan,m,zca da, AB tasarruflar,n,n hukuka uygunluk denetimi bak,m,ndan, uluslararası, anla malar ile uluslararası, teamül hukukunun etkisindeki bu farklı,la ma, belki de en çok BMDHS özelinde kendini gösterecek olup içtihat hukukunun tutarlı,l, , aç,s,ndan gözden geçirilmeli ve iki ayr, formülasyon yerine tek bir formülasyon benimsenmelidir.

Dördüncü olarak, BMDMSın hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukukunun bir parças,n, olu turdu unda, uluslararası, teamül hukuku olarak, do rudan etki do urmaya elveri li olup olmad, , ve ABın haks,z fiil sorumlulu una yol aç,p açmayaca , tart, mal,d,r. Bu hususlarla ilgili ABAD karar, olmad, , gibi,¹⁶³ iki üst paragraftaki ötürünün hemen hemen tek örne i olanó ATAA karar, da bu hususlarla ilgili nihai sonuçlara varmay, mümkün k,lacık tespitler içermemektedir.

E er ABın uluslararası, anla malar, ile ilgili yakla ,mla paralellik kurulursa¹⁶⁴ iki ihtimal ile kar ,la ,labilir. Birinci ihtimalde, uluslararası, teamül hukuku, bir bütün olarak ele al,narak amac, ve niteli i , , ,nda do rudan etkiye elveri li olmad, , sonucuna var,labilir.¹⁶⁵ Bu ihtimalde, uluslararası, teamül hukuku, yaln,zca ATAA karar,ndaki ko ullar alt,nda hukuka uygunluk denetiminde kullan,labilir. Yine bu ihtimalde, ABAD ABın uluslararası, anla malar, söz konusu oldu unda hukuka uygunluk denetimi ile haks,z fiil sorumlulu unu birbirinden

¹⁵⁶ Kr . Joined Cases C-404/12 P and C-405/12 P *Council and Commission v Stichting Natuur en Milieu and Pesticide Action Network Europe* [2015], para.48.

¹⁵⁷ Ayr,ca bkz. Case C-162/96 *Racke* [1998], para.51.

¹⁵⁸ Case C-366/10 *ATAA* [2011], para.107. Ayr,ca bkz. KUIJPER et al, s.1034.

¹⁵⁹ Case C-366/10 *ATAA* [2011], para.110. Bkz. Case C-162/96 *Racke* [1998], para.52.

¹⁶⁰ Bu yönde bkz. BOELAERT-SUOMINEN, s.697; KARAY T, s.219; KUIJPER et al, s.1034; WOUTERS / ODERMATT / RAMOPOULOS, s.2646265.

¹⁶¹ WOUTERS / ODERMATT / RAMOPOULOS, s.265.

¹⁶² Bkz. EECKHOUT, *Intertanko*, s.205662057.

¹⁶³ Kr . Case C-162/96 *Racke* [1998], para.47. Örne in bkz. EECKHOUT, *External Relations*, s.395.

¹⁶⁴ Böyle bir paralellik kurman,n en makulü olaca , ile ilgili olarak bkz. Opinion of Advocate General Jacobs in Case 283/83 *Racke* [1984], para.78. EECKHOUT da, HS Jacobsın yakla ,m,n,n do ru oldu unu belirtmi tir. EECKHOUT, *External Relations*, s.395.

¹⁶⁵ Örne in KUIJPER, 2008 tarihli çal, mas,nda, hem [AB]ın hem üyesi devletlerinin en üst mahkemelerinin uluslararası, teamül hukukunun do rudan etkisi aç,s,ndan hevesli olmad, ,ndan bahsetmektedir. KUIJPER, s.96.

ay, rmad, ,na göre,¹⁶⁶ uluslararası, teamül hukuku hukuka uygunluk denetiminde ölçüt olu turdu u ölçüde AB \in in haks,z fiil sorumlulu una da sebebiyet verebilecektir,¹⁶⁷ denilebilir.

kinci ihtimalde, uluslararası, teamül hukuku, örne in andla malara ili kin uluslararası, teamül hukuku veya insanc,l hukuka ili kin uluslararası, teamül hukuku gibi, türlere ayr,labilir ve her bir tür, kendi içerisinde, amac, ve niteli i , , ,nda do rudan etkiye elveri li olup olmad, , incelemesine tabi tutulabilir.¹⁶⁸ Bu ihtimalde, ilgili uluslararası, teamül hukuku türü do rudan etkiye elveri li bulunmazsa, yaln,zca birinci ihtimaldeki gibi belirli ko ullar alt,nda hukuka uygunluk denetiminde ölçüt olabilir ve haks,z fiil sorumlulu una sebebiyet verebilir, denilebilir. Yine bu ihtimalde, ilgili uluslararası, teamül hukuku türü do rudan etkiye elveri li bulunursa bu kez ilgili ilke yeterince aç,k ve kesin, ko ulsuz ve takdir hakk,na yer b,rakmayan nitelikteyse do rudan etki do urabilir,¹⁶⁹ dahas, bu tür uluslararası, teamül hukuku hukuka uygunluk denetiminde ölçüt olabilir¹⁷⁰ ve haks,z fiil sorumlulu una sebebiyet verebilir¹⁷¹, denilebilir.¹⁷² Bu ihtimal alt,nda, ABAD \in n denize ili kin uluslararası, teamül hukuku ile BMDHS aras,nda bir ayr,ma gitme olas,l, , dü ük olaca ,ndan, denize ili kin uluslararası, teamül hukuku da, t,pk, BMHDS gibi, yüksek ihtimalle, do rudan etkiye elveri li addedilmeyecek gözükmetedir.¹⁷³

V. SONUÇ

AB bak,m,ndan BMDHS \in nin hukuki etkilerinin incelendi i bu çal, mada, BMDHS \in nin kendine has kimi özellikleri nedeniyle, gerek iç ili kide ve d, a kar , kurumsal denge ilkesi yönünden gerek AB hukukundaki genel etkiler yönünden, AB bak,m,ndan hem çokça hem de kimi zaman karma ,k hukuki etkiler meydana getirdi i gösterilmeye çal, ,lm, t,r.

Kurumsal denge ilkesi ile ilgili ABAD kararlar,, bütün olarak ele al,nd, ,nda, BMDHS yönünden üye devletler aleyhine, ulusüstü niteli i a ,r basan AB kurumlar, lehine sonland,klar, görülebilir. *Council v Commission* davas,nda üye devletler, Konsey arac,l, ,yla, UDHM önündeki temsili bütünüyle Konseyin ön onay, art,na ba lamak istemi tir, ancak ABAD, Komisyonun ilgili konu AB hukukunda detayl, düzenlemeye tabi tutulmu olmak kayd,yla, Konseye dan, t,ktan sonra, AB \in yü UDHM önünde temsile yetkili oldu una karar vermi tir. *Parliament and Commission v Council* davas,nda üye devletler, Konsey arac,l, ,yla, münhas,r ekonomik bölge ile ilgili tasarruflar,n, Avrupa Parlamentosuna dan, t,ktan sonra yapmak istemi tir, ancak ABAD, BMDHS temelinde münhas,r ekonomik bölge konusunun yasama ile ilgisinden hareketle, Avrupa Parlamentosunun muvafakat verme yetkisinin oldu una karar vermi tir. *Commission v Ireland* davas,nda üye devletler öen az,ndan bir k,sm,ó, BMDHS ile ilgili konularda BMDHS \in nin uyu mazl,k çözüm mekanizmas,n, kullanabilmek istemi tir, ancak ABAD, BMDHS \in nin AB \in nin yetkisi içinde kalan k,s,mlar,na ili kin uyu mazl,klar,n, belirli ko ullar alt,nda, mutlak olarak münhas,r yetkisinde kald, ,na karar vermi tir. Öyleyse, BMDHS ile ilgili hususlarda üye devletlerin maksimum kontrol iste i, ABAD kararlar, arac,l, ,yla, ulusüstü niteli i a ,r basan AB kurumlar,n,n kontrolü ele alma iste i ile denge noktas,na oturtulmu tur, denilebilir.

BMDHS \in nin ve BMDHS \in nin kimi hükümlerinin bir parças,n, olu turdu u ölçüde uluslararası, teamül hukukunun AB hukukundaki etkilerine ili kin ABAD kararlar,, bütün olarak ele al,nd, ,nda, en önemlisi, tutars,zl,klar ta ,d, , ve henüz her konuyu ele almad, , , söylenebilir. ABAD, uluslararası, hukukun AB hukuku üstündeki etkileri ile ilgili olarak, AB \in nin uluslararası, anla malar, ile ilgili formülasyon ile uluslararası, teamül hukuku ile ilgili formülasyonu, gerekçeleri çok da ikna edici olmaks,z,n, birbirinden ay,rm, t,r. Bu tutars,zl, ,n, özellikle BMDHS gibi pek çok hükmü ayn, zamanda uluslararası, teamül hukuku ilkesi olu turan bir Sözle me yönünden, günün birinde ABAD önüne ta ,nmas, kuvvetle muhtemel olup bu tutars,zl, , gidermek için bir f,rsat olu turabilecektir. Öte yandan, BMDHS, *Intertanko* karar, ile birlikte do rudan etkiye elveri li bulunmam, sa bile, bunun hukuka uygunluk denetimi

¹⁶⁶ Bu tespit için örne in bkz. EECKHOUT, External Relations, s.300.

¹⁶⁷ Benzer nitelikte say,labilecek bir tespit için bkz. KUIJPER, s.104.

¹⁶⁸ Örne in bkz. Opinion of Advocate General Jacobs in Case 283/83 *Racke* [1984], para.84.

¹⁶⁹ Kr . Case 87/75 *Bresciani* [1976], paras.24626.

¹⁷⁰ Kr . Case C \in 363/12 Z [2014], para.90. KARAY T, s.212.

¹⁷¹ Bkz. KUIJPER, s.105. Kr . EECKHOUT, External Relations, s.299.

¹⁷² Benzer bir tespit için bkz. EECKHOUT, External Relations, s.395.

¹⁷³ Kr . Case C-308/06 *Intertanko* [2008], para.65.

ve AB'nin haksız fiil sorumluluğuna nasıl yansıtılacağı, dahası, BMDHS'nin uluslararası, teamül hukuku ilkesi de sayılabilen hükümleri ile bağlantılı, doğrudan etkililiği, hukuka uygunluk denetimini ve AB'nin haksız fiil sorumluluğuna nasıl ve ne ölçüde etkileyeceğini belirsizdir.

Sonuç olarak, AB bakımından BMDHS'nin hukuki etkileri bugüne kadar ABAD kararları ile belirli bir ölçüde netleştirilmiştir ve de önümüzdeki yıllar yeni sorulara gebe bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- BAYKAL, Sanem / GÖÇMEN İke: Avrupa Birliği Kurumsal Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016.
- BOELAERT-SUOMINEN, Sonja: "The European Community, the European Court of Justice and the Law of the Sea", *The International Journal of Marine and Coastal Law*, 23(4), 2008.
- ECKHOUT, Piet: "Case C-308/06, The Queen on the application of Intertanko and Others v Secretary of State for Transport, judgment of the Court of Justice, Grand Chamber, of 3 June 2008", *Common Market Law Review*, 46(6), 2009.
- ECKHOUT, Piet: *EU External Relations Law*, 2d ed, Oxford University Press, Oxford, 2012.
- GÜNDÜZLER, Ula : "United Nations Convention on Law of Sea As a Mixed Treaty of EU: A Headache for Turkey?", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 12(2), 2013.
- HILLION, Christophe: "Conferral, Cooperation and Balance in the Institutional Framework of EU External Action", in CREMONA Marise (ed.), *Structural Principles in EU External Relations Law*, Hart Publishing, Oxford, 2018.
- KARAY İT, Mustafa T.: *Avrupa Birliği Anayasa Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.
- KOUTRAKOS, Panos: *EU International Relations Law*, 2d ed, Hart Publishing, Oxford, 2015.
- KUIJPER, Pieter Jan et al.: *The Law of EU External Relations: Cases, Materials, and Commentary on the EU as an International Legal Actor*, Oxford University Press, Oxford, 2013.
- KUIJPER, Pieter Jan: "Customary International Law, Decisions of International Organisations and Other Techniques for Ensuring Respect for International Legal Rules in European Community Law", in WOUTERS, Jan / NOLLKAEMPER, André / DE WET, Erika (ed.), *The Europeanisation of International Law: The Status of International Law in the EU and its Member States*, T.M.C. Asser Press, The Hague, 2008.
- KURAN, Selami: *Uluslararası Deniz Hukuku*, 4th ed, Beta Yayınları, İstanbul, 2014.
- LAVRANOS, Nikolaos: "MOX Plant Dispute ö Court of Justice of the European Communities", *European Constitutional Law Review*, 2(3), 2006.
- LONG, Ronán: "The European Union and Law of the Sea Convention at the Age of 30", *The International Journal of Marine and Coastal Law*, 27(4), 2012.
- MEI, Anne Pieter van der: "EU External Relations and Internal Inter-Institutional Conflicts: The Battlefield of Article 218 TFEU", *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 23(6), 2016.
- OLSON, Peter M.: "Mixity from the Outside: The Perspective of a Treaty Partner", in HILLION, Christophe / KOUTRAKOS, Panos (ed.), *Mixed Agreements Revisited: The EU and its Member States in the World*, Hart Publishing, Oxford, 2010.
- ÖZKAN, İsmail: *Avrupa Birliği Kamu Hukuku*, 2d ed, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017.
- PAASIVIRTA, Esa: "The European Union and the United Nations Convention on the Law of the Sea", *Fordham International Law Journal*, 38(4), 2015.
- ROACH, J. Ashley: "Today's Customary International Law of the Sea", *Ocean Development & International Law*, 45, 2014.
- SÁNCHEZ-TABERNERO, Soledad R.: "Swimming in a Sea of Courts: The EU's Representation Before International Tribunals", *European Papers*, 1(2), 2016.
- SUR, Melda: *Uluslararası Hukukun Esasları*, 12th ed, Beta Yayınları, İstanbul, 2018.
- WOUTERS, Jan / ODERMATT, Jed / RAMOPOULOS, Thomas: "Worlds Apart? Comparing the Approaches of the European Court of Justice and the EU Legislature to International Law", in CREMONA, Marise / THIES, Anne (ed.), *The European Court of Justice and External Relations Law: Constitutional Challenges*, Hart Publishing, Oxford, 2014.